

Nr 1103

Av herr **Eriksson, Einar**, och herr **Palm**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, med förslag till ändring i lagen (1920: 796) om val till riksdagen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1273 i Andra kammaren)

I proposition 1969: 148 föreslås bl. a. nya röstnings- och sammanräkningsregler i syfte att trygga ett smidigt och snabbt genomförande av 1970 års samtidiga val. Propositionens förslag innebär välkomna förenklingar i förfarandet. Antalet kuverttyper minskas från femton till fyra, valsedlarna standardiseras till formatet, och ogiltighetsreglerna reformeras. För väljarna betyder detta att röstningen blir enklare. Riskerna för att en valsedel skall kasseras på grund av fel eller misstag från väljarens sida minskar.

Det finns emellertid en grupp väljare vilkas röstning bör kunna underlättas ytterligare. Om t. ex. en väljare bor i en kommun, som på grund av ändring i länsindelningen skall föras över till ett annat län fr. o. m. den 1 januari 1971, kommer väljaren, i fråga om landstingsvalet och de primärkommunala valen, att tillhöra det nya länet medan han i fråga om riksdagsvalet fortfarande tillhör det gamla länet. Detta beror på att enligt vallagen en ändring av länsindelningen inte påverkar valkretsindelningen vid riksdagsval förrän ändringen av länsindelningen har trätt i kraft. I fråga om landstingsvalen och de primärkommunala valen slår däremot ändringen igenom redan vid val som äger rum före ikraftträdandet men som avser endast tid efter detta.

Den nu beskrivna situationen har i fråga om den definitiva sammanräkningen av rösterna på länsstyrelsen uppmärksamrats i propositionen, vilken innehåller en regel om att centrala valmyndigheten får ge särskilda bestämmelser om sammanräkningen i dessa fall (20 § lagen om valen den 20 september 1970). Emellertid har man därmed inte löst de komplikationer som kan uppstå för väljarna och för partiorganisationerna, när en kommun i riksdagsvalshänseende skall hänföras till ett län samt i landstingsvals- och primärkommunalvalshänseende till ett annat. Om inte särskilda regler införs, kommer väljarna i dessa fall att vid landstingsvalet få använda valsedlar, som avser landstinget i det nya länet, medan de för riksdagsvalet skall använda valsedlar för det gamla länet. En motsvarande situation kan uppkomma, när en ändring i kommunindelningen berör en kommun på så-

dant sätt att den flyttas över från en riksdagsvalkrets till en annan inom samma län, t. ex. när en kommun i Malmöhus län läggs samman med en stad som ingår i Fyrstadskretsen.

Från såväl principiella som praktiska synpunkter är den beskrivna ordningen otillfredsställande. Med hänsyn till att ett inte ringa antal kommuner kommer att beröras av ändringar i länsindelningen vid årsskiftet 1970—1971 bör åtgärder vidtas redan nu för att eliminera ifrågavarande olägenheter. Den lämpligaste lösningen synes vara att låta indelningsändringen slå igenom även på det riksdagsval som äger rum närmast före ikraftträdandet på samma sätt som regelmässigt är föreskrivet i fråga om landstingsvalen och de primärkommunala valen. Detta fordrar emellertid ändring i lagen om val till riksdagen. Ändringen kan lämpligen genomföras på det sättet att bestämmelser i ämnet tas in som ett nytt tredje moment i 30 § i lagen. Vidare krävs viss ändring av övergångsbestämmelserna till den i propositionen föreslagna lagen om ändring i lagen om val till riksdagen.

Införandet av en regel av det slag som nu antytts gör den regel som har tagits in i den föreslagna 20 § lagen om valen den 20 september 1970 överflödig.

Indelningsändringar av det slag vi nu berört bör rimligen också beaktas vid beräkningen av det antal fasta valkretsmandat som varje valkrets skall tilldelas. Beslut i denna fråga skall centrala valmyndigheten enligt bestämmelserna i 30 § 2 mom. lagen om val till riksdagen meddela varje år före mars månads utgång. Nu kan det emellertid inträffa att beslutet om indelningsändring kommer för sent för att beaktas vid en beräkning som skall vara gjord senast den 31 mars. Tidpunkten för centrala valmyndighetens beslut i frågan om antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna torde emellertid utan olägenhet kunna senareläggas åtminstone en månad. Vid denna tidpunkt bör alla indelningsändringar vara beslutade.

Under hänvisning till vad vi nu har anfört hemställer vi,
att riksdagen måtte

A. med ändring av den i prop. 1969: 148 föreslagna lagen om ändring i lagen om val till riksdagen besluta att

1. 30 § lagen om val till riksdagen skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

30 §

1. För val — — — — — — — — — — valkretsar, nämligen:
Stockholms stad: — — — — — — — — — — övriga län.

2. Antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna fastställs av central myndighet som Konungen be-

2. Antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna fastställs av central myndighet som Konungen be-

(Nuvarande lydelse)

stämmer (centrala valmyndighe-
ten) före utgången av *mars* varje
år då ordinarie val till riksdagen
skall hållas. Härvid tilldelas varje
valkrets ett mandat för varje gång
som antalet röstberättigade i val-
kretsen är jämnt delbart med en
trehundrationdel av antalet röst-
berättigade i hela riket. De fasta
valkretsmandat, som härefter åter-
stå, tillföras valkretsarna i ordning
efter storleken av de överskott som
uppkommit vid nyssnämnda för-
delning. Mellan lika överskottstal
avgöres företrädet genom lottning.

(Föreslagen lydelse)

stämmer (centrala valmyndighe-
ten) före utgången av *april* varje
år då ordinarie val till riksdagen
skall hållas. Härvid tilldelas varje
valkrets ett mandat för varje gång
som antalet röstberättigade i val-
kretsen är jämnt delbart med en
trehundrationdel av antalet röst-
berättigade i hela riket. De fasta
valkretsmandat, som härefter åter-
stå, tillföras valkretsarna i ord-
ning efter storleken av de över-
skott som uppkommit vid nyss-
nämnda fördelning. Mellan lika
överskottstal avgöres företrädet
genom lottning.

Vid tillämpningen — — — — — förbliva omyndig.

3. Påverkas valkretsindelningen
av beslut om ändring i länsindel-
ningen eller den kommunala indel-
ningen, vilket träder i kraft vid
början av året efter det då ordina-
rie val till riksdagen hållits, skall i
fråga om val till riksdagen indel-
ningsändringen beaktas redan från
och med beslutets dag.

2. övergångsbestämmelserna till nyssnämnda lag skall
ha nedan angivna lydelse.

*(I prop. 1969: 148 föreslagen ly-
delse)*

Denna lag träder i kraft dagen
efter den, då lagen enligt därå med-
delad uppgift utkommit från tryc-
ket i Svensk författningssamling.
Före den 1 januari 1971 skall de
nya bestämmelserna dock tilläm-

(Här föreslagen lydelse)

Denna lag träder i kraft dagen
efter den, då lagen enligt därå med-
delad uppgift utkommit från tryc-
ket i Svensk författningssamling.
Före den 1 januari 1971 skall de
nya bestämmelserna dock tilläm-

(I prop. 1969: 148 föreslagen lydelse)

pas endast i fråga om val för tid efter utgången av år 1970 och vid upprättandet av röstlängd år 1970.

(Här föreslagen lydelse)

pas endast i fråga om val för tid efter utgången av år 1970 samt vid upprättandet av röstlängd och fastställandet av antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna år 1970.

Tjänstgöringstiden för — — — — år 1970.

B. besluta att 20 § i den i prop. 1969: 148 föreslagna lagen om valen den 20 september 1970 skall utgå samt att efterföljande paragrafer i lagen skall erhålla ändrat nummer i enlighet därmed.

Stockholm den 19 november 1969

Einar Eriksson (s)

Sture Palm (s)

Nr 1104

Av herr **Svenungsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, med förslag till ändring i lagen (1920: 796) om val till riksdagen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1274 i Andra kammaren)

Stockholm den 19 november 1969

Arne Svenungsson (m)

Carl Eskilsson (m)

Karl Pettersson (m)

Ingvar Andersson (m)

Ragnar Sveningsson (m)

Ferdinand Nilsson (cp)
i Kungsängen

S.-O. Österdahl (fp)